

La lliure circulació de ciutadans per Europa també ha tingut dues velocitats. Si set països de la UE han aixecat els controls fronterers, la resta els ha mantinguts. Però abans de fi d'any la major part de l'Europa occidental s'haurà adherit a Schengen.

Schengen tanca la porta als immigrants

La policia espanyola i la francesa han inaugurat, aquest mes, la primera comissaria conjunta, a Meles-Pont de Rei, ran de la Vall d'Aran i, abans de final d'any, se n'han d'obrir tres més. La creació d'aquestes comissaries s'inscriu en el acord de Schengen i en l'esforç de cooperació policíaca exigida als membres d'aquest conveni. El prefecte francès de la regió Midi-Pyrenées va parlar en la inauguració de "confiança recíproca", i el cap de la policia francesa va recordar que l'absència de controls fixos a les fronteres no havia de significar cap "dèficit de seguretat". Per por d'aquest dèficit França ha estat l'últim de tots els països a crear l'espai Schengen i a obrir lliurement les fronteres a la circulació de persones, fet que ha provocat, durant mesos, les protestes enèrgiques dels veïns.

El ministre de Justícia danès, Bjørn Westh, deia fa només uns dies que la vigilància fronterera per ella mateixa és una idea antiquada. "La criminalitat no es combat amb un control policíac permanent, sinó amb l'intercanvi d'informes policíacs que rastregen el narcotràfic i qualsevol altre delictes". Amb aquesta idea funciona de fa uns mesos el Sistema d'Informació Schengen, un ordinador amb la fitxa policíaca de tots els països membres de l'acord. Alemanya sola hi ha introduït més de 600.000 noms de presumptes delinqüents. Espanya 100.000. L'Ertzaintza ja s'hi ha connectat per poder accedir a qualsevol dada sobre terrorisme. La més reticent a aportar-hi les seves

dades ha estat la Guàrdia Civil que, acollint-se a un decret sobre informació classificada, es negava a compartir el contingut dels seus arxius. Les autoritats policíacques van acabar obrint un expedient sancionador a la Guàrdia Civil. En matèria de cooperació policíaca encara hi ha molts aspectes pràctics per resoldre. Una de les facultats importants que permet el tractat de

Des de Brussel·les venen Schengen com un grup pilot que ha aconseguit de crear "un espai de seguretat interior".

Schengen és la "persecució en calent", és a dir, que la policia d'un país pugui entrar, sense demanar permís, en terreny veí, en cas de persecució d'uns presumptes delinqüents. Però en un estat amb tants cossos policíacs com l'espanyol ningú no havia pensat si aquesta facultat era per a tots o només per a algun cos determinat. El mes d'abril sis patrulles de l'Ertzaintza van acabar a la gendarmeria francesa per haver passat a Hendaia mentre perseguïen dos conductors francesos beguts que havien confós amb presumptes etarres. Després de l'in-

cident, es va precisar que els únics que poden traspasar les fronteres en tals casos són els cossos d'estat.

Dels orígens a l'ampliació. L'interès de cada estat per mantenir un control absolut sobre les seves fronteres i la disparitat de legislacions de cada país ha frenat el procés d'aplicació de Schengen. El somni d'una Europa oberta, on els ciutadans poguessin circular lliurement—com ja feien el capital i pràcticament tots els béns i serveis—va ser una realitat el 26 de març de 1995, quan set països de la Unió Europea (Alemanya, Bèlgica, Espanya, França, Luxemburg, Països Baixos i Portugal) van abolir sobre el paper els controls fronterers entre ells. Una vegada més, els Quinze no van aconseguir d'anar plegats, per més que tots els països tenen voluntat d'adherir-se als acords de Schengen; tots menys la Gran Bretanya que des del principi s'hi ha mostrat adversa. "La nostra cultura de control dels ciutadans és diferent de la de la resta de socis europeus—va comentar un diplomàtic britànic—; per saber si les persones que entren al nostre país són ciutadanes de la UE hem de veure, primerament, el seu passaport".

Tot amb tot, des de Brussel·les venen Schengen com un grup pilot que, amb el vist-i-plau de la Comissió Europea, ha aconseguit de crear un "espai de seguretat interior". L'embrió ha anat agafant forma ràpidament, tot i les desavinences, matisos i exigències particulars, i la majoria dels quinze governs de la UE ja són a punt de par-

Reunió extraordinària del grup de Schengen, de febrer de 1996. Els acords han trontollat sovint.

ticipar-hi. Itàlia, Àustria i Grècia ja en formen part, però encara no n'apliquen plenament els acords, perquè els exigeixen que les seves fronteres no siguin tan permeables a la immigració il·legal. Dinamarca signarà abans de fi d'any l'acta d'adhesió, després d'aconseguir que Islàndia i Noruega, que no pertanyen a la Unió Europea, puguin participar en l'acord. Suècia i Finlàndia ja han demanat d'entrar-hi. Així es mantindrà l'acord de lliure pas que aquests cinc països nòrdics van establir els anys 50.

Els recels. El cercle comença a ampliar-se just quan els seus fundadors superen la desconfiança mútua que des de l'inici ha amenaçat aquesta nova llibertat de circulació. El crim organitzat a escala internacional, el terrorisme, el tràfic de drogues i la immigració il·legal van aigualir l'entusiasme inicial. França ha estat un dels socis més malfiats i encara ara manté controls regulars del trànsit prop de la seva frontera amb Bèlgica i Luxemburg

Immigrant, delinqüent

Frenar la immigració il·legal. Aquesta és la cara menys amable de l'acord de Schengen: llistes negres de països que requereixen visat, controls personals de documentació a qualsevol lloc i moment i més duresa a les fronteres. Les dificultats per a obtenir un visat afecten, per exemple, els casos de reagrupament familiar d'immigrants. Organitzacions No Governamentals com Amnistia Internacional critiquen amb fermesa la política de Schengen sobre la immigració, com ara l'article 26 del Conveni que fixa sancions per als camioners que transportin fins a la frontera persones sense documentació en regla. Héctor Casanueva, de la Fundació Iberoamèrica-Europa, creu que els acords són discriminatoris perquè defensen la necessitat de fer comprovacions esporàdiques de la documentació i de mantenir un arxiu policíac comú per poder controlar "la delinqüència, el narcotràfic i la immigració". Segons Casanueva això estableix una relació subliminal entre estrangers i delinqüència que acaba creant desconfiança en els immigrants.

Després dels episodis d'aquest estiu passat, amb les massificacions i els aldarulls viscuts a Ceuta i Melilla, les detencions i les repatriacions d'immigrants il·legals a Espanya, disset Organitzacions No Governamentals van emetre un manifest conjunt acusant el govern d'aixecar "murs jurídics i físics" contra la immigració i van acusar el tractat de Schengen de violar de manera flagrant "el dret universal a la lliure circulació, a més de generar sentiments de rebuig, racisme i xenofòbia en sectors cada cop més amplis de la població". Aquests últims mesos Portugal ha tornat a Espanya més de 120 immigrants que hi havien entrat il·legalment per beneficiar-se del procés extraordinari obert amb vista a legalitzar la situació irregular de centenars d'immigrants. En sentit invers, Espanya ha tornat als seus veïns 24 clandestins d'origen africà que havien arribat a la península a través de ports portuguesos. El tractat de Schengen els obliga a readmetre'ls.

"Schengen contribueix a evitar les situacions injustes que impica la presència d'immigració il·legal, com són ara l'explotació laboral, els salaris baixos o el barraquisme", assegurava un diplomàtic espanyol. Això exigeix de reforçar el control, no de tolerar l'entrada d'immigració clandestina. C. C.

Calendari de Schengen

Orígens

- 19 de juny de 1990. Alemanya, Bèlgica, França, Luxemburg i Països Baixos signen els Acords de Schengen.
- 25 de juny de 1991, adhesió d'Espanya.

Primeres aplicacions

- 26 de març de 1995. Els acords entren en vigor. A la Jonquera (Alt Empordà) s'aixequen les barreres i els policies n'abandonen oficialment el post.

Entrebancs

França s'acull a una pròrroga permesa pels acords i allarga sis mesos més els controls fronterers. Alguns països veïns, com Espanya o Luxemburg, tornen a ocupar temporalment els posts corresponents com a mesura de protesta per la demora francesa.

Plena aplicació

- 31 de desembre de 1995. S'acaba la pròrroga sol·licitada per França. L'endemà, 1 de gener de 1996, els acords de Schengen han de ser plenament vigents a tots els països signataris. Però el govern francès manté controls mòbils a les fronteres fins l'1 d'agost, set mesos després.

Crisi hispano-belga

• Febrer de 1996. El Consell d'Estat belga denega l'extradició a Espanya dels presumptes col·laboradors d'ETA, Luis Moreno i Raquel García, sol·licitada per l'Audiència Nacional espanyola. El govern espanyol suspèn la cooperació judicial amb Bèlgica.

La crisi es tanca el juny del 1996 amb l'aprovació, pels Quinze, del nou Conveni d'Extradició de la Unió Europea, que estableix que els terroristes o els col·laboradors amb bandes armades no podran refugiar-se en un país comunitari.

Previsions

- 19 de desembre de 1996. Dinamarca, Finlàndia, Islàndia, Noruega i Suècia haurien de signar els acords.
- 1 de març de 1997. Itàlia començarà a aplicar-los.
- 1 de juliol de 1997. Àustria preveu la supressió dels controls a les seves fronteres amb Alemanya i Itàlia. C. C.

Un immigrant il·legal marroquí és detingut en la costa de Cadis. Schengen obliga els països mediterranis de la UE a controlar la immigració africana.

per por del possible tràfic de drogues procedents dels Països Baixos. A més, la presència de la policia duanera francesa a la Jonquera es va mantenir mig any més del compte, després de l'onada d'a-

El nou Conveni d'Extradició de la UE estableix que els terroristes i col·laboradors no podran refugiar-se en un país comunitari.

temptats islàmics que hi va haver a París i a Lió a final d'estiu del 95. El govern civil de Girona va assegurar que durant aquells mesos havien notat un augment de l'entrada de ciutadans magribins que arribaven pel nord de Catalunya expulsats de França. Llavors la policia espanyola va decidir de reprendre els controls de la Jonquera en senyal de protesta. Van passar mesos abans que no es relaxés l'ambient.

A Alemanya la policia dels aeroports acostuma a revisar amb lupa els viatgers que hi arriben de zones "sensibles" de fora la Unió Europea. Hi ha un primer control de passaports quan desembarquen i un altre dins la terminal. Les persones que vénen de qualsevol ciutat de l'àrea de Schengen es barregen, en

canvi, amb les dels vols locals. Garantir la seguretat és ara una qüestió de tot el grup perquè ja no n'hi ha prou de certificar que la persona que arriba no té cap assumpte pendent amb el país que l'acull, sinó amb cap país de l'espai Schengen. No fa gaire la policia de la terminal de Brussel·les del tren Eurostar que anava cap a Londres va fer passar una nit a la presó una velleta britànica que s'havia descuidat el passaport. Els anglesos no són obligats a portar sempre la documentació a sobre quan es mouen pel seu país, però sí a l'estranger.

En realitat, la crisi que ha fet trontollar els fonaments de Schengen i que ha obligat la Unió Europea a prendre cartes ha estat l'enfrontament de les autoritats belgues i espanyoles per l'extradició de dos presumptes col·laboradors d'ETA, Luis Moreno Ramajo i Raquel García, refugiats a Flandes. El govern espanyol va arribar a suspendre la col·laboració judicial amb Bèlgica i amenaçava de blocar la reforma del Tractat de Maastricht. Així els Quinze es van afanyar a aprovar el nou Conveni d'Extradició de la Unió Europea que, amb caràcter retroactiu, estableix que els terroristes o els col·laboradors de bandes armades no podran refugiar-se en un país comunitari. La signatura d'aquest nou conveni ha coincidit també amb un relaxament dels controls de la policia francesa a la Jonquera i, per tant, amb una nova etapa de relançament de Schengen.

Carme Colomina